

pohara o Ranana; e noho pipiri ana hoki i nga kura; ki te hunga hoki kua heke te ora o te tinana i etahi atu mate; ki te hunga e noho ana i roto i nga whare auahi; i nga kauta, me nga whare kaore e whakaaetia kia puare nga wini. E pangia ana hoki te hunga e mate ana nga niho i te pirau.

NGA TOHU O TE MATE.

Ka whero te whatu. Ano he kirikiri kei roto i te whatu. Ka taumaha te uhi o te kanohi, a, kia oho ake i te moe e piri ana nga uhi o te whatu, to runga, to raro. Ko te timatanga tenei. Ki te waiho roa, kaore e rongoatia, ka heke te wai hapiapia me te pirau. He mea ano ka uruta tona haere: Ka pa noa ki tena, ki tena. Ka pupuhi te whatu. Ki te tukua kia haere ana te mate nei, ka pahore te pango (cornea) o te whatu.

RONGOA I TE MATE.

A. WHAKATUPATO: Kua kiia ake ra he mate rere te mate nei. No reira kua te tangata hei tauera i te tauera o te mea mate i taua mate. Mehemea he tamaiti mate whatu kei te kura me ripoata e te mahita ki te komiti o te kura. Ma te komiti e karanga te Neehi, te Takuta ranei. Kauaka taua tamaiti e whakaaetia kia tauera i tona kanohi ki te tauera o te katoa. Ki te haere ki nga hui me mau te tangata i tona ake tauera. Kaore ia i te mohio ki nga kanohi o etahi. Whakapaia te kainga, kia kore ai te mate nei e pa mai. Horoia nga niho.

B. RONGOA PATU: Ko ta te Maori tenei ko tana mea wha-whai kia wawe tonu te tae ki te rongoa. Ko te mea nui ke ko te arai atu. Ki te pa mai te mate, me haere ki te Neehi mehemea he Neehi kei tou takiwa; me haere ranei ki te Takuta mehemea he Takuta e tata ana mai. Kia tere tonu te haere: Kua e whakaroa. Ki te kore he Takuta, he Neehi ranei, me whakamatau tenei. Me horoi nga ringaringa ki te wai wera: Kia tino ma. Katahi ka riringi he wai koropupu ki ro kapu. Me tikoko mai kotahi tipunu Boracic Acid Powder, ka kororirori ki roto i taua wai wera. Kia tino kore e kitea te paura ka mutu ai te kororirori. Waiho te wai kia ahua matao. Ma tetahi tangata ringa ma e tou he huruhuru manu tino ma ki roto i te wai ka whakamaturuturu ki roto i te whatu. Me takoto koe ki raro. Hei te ata, hei te awatea, hei te ahiahi nga mahinga. Kei nga toa katoa tenei mea te Boracic Acid. Ki te kaha rawa te matakau o te whatu mate i te marama, me haere ki ro whare takoto ai ka whakapouri i nga wini. Ma Te takuta ranei e homai he atropine ka whaka maturu ki nga whatu e rua mehemea kua tae rawa te mate ki te "maaka" o te pirau, me haere ki te Takuta. Kua eke tena ki runga noa atu o te kaha o te ringa tohunga-kore ki te puru rongoa ki roto i te whatu.

Kia marama koutou i naianei ko te mate whatu he tino mate autai, he mate rere hoki. Ko te whatu tetahi o nga putiputi o te tangata. Kia kaha te tiaki: Kia pai te tiaki.